

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії НУФВСУ
С. В. Імас

ПРОГРАМА

вступного випробування з української мови і літератури

Розглянуто і схвалено рішенням
приймальної комісії НУФВСУ,
протокол № 3 від 21 березня 2017 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії НУФВСУ
С. В. Трачук

Київ - 2017

Пояснювальна записка

Вступні іспити з української мови та літератури передбачають знання абітурієнтами таких розділів лінгвістичної науки «українська мова»: фонетика, орфоепія, орфографія, графіка, лексикологія, фразеологія, словотвір, морфологія, синтаксис, пунктуація. З української літератури абітурієнт має орієнтуватися в літературному процесі кожного періоду, визначаючи їх напрями, представників.

Програму складено з урахуванням сучасного стану теоретичних основоположень лінгвістичної та літературознавчої наук. Абітурієнт повинен знати правила орфографії та пунктуації і вміти виконувати фонетичний, морфемний, морфологічний, синтаксичний аналіз звуків, слів, речень; мати уявлення, за якими принципами будується літературний твір, і визначати композиційні його елементи, тропи, поетичні фігури.

Програму складено з розрахунку, щоб абітурієнти мали змогу узагальнити комплекс знань про фонетичну систему мови, лексичний склад мови, частини мови, члени речення, способи словотворення, принципи побудови речень; особливості літературного процесу, починаючи від давньої літератури і кінчаючи літературними течіями ХХІ ст.

Література: шкільні підручники з української мови і літератури, посібники для вступників до вищих навчальних закладів, правопис української мови, словники.

Основні вимоги до знань і вмінь

На іспиті з української мови та літератури вступник до вищого навчального закладу повинен:

- розмежовувати звуки і букви, визначати їх співвідношення, писати слова фонетичною транскрипцією;
- не сплутувати частини мови і члени речення, указувати форму вираження кожного члена у реченні;
- виконувати повний синтаксичний розбір речення, визначати його структурну схему, визначати блоки;
- визначати ідейно-тематичну основу літературного твору, його композицію;
- визначати віршові розміри, римування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Під час іспиту на виконання тестових завдань з української мови і літератури відводиться 180 хвилин.

Завдання оцінюються за 200-бальною шкалою.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь, позначену буквою, і позначте знаком X на перетині відповідних стовпчиків (номер питання) і рядків (відповіді). Всі інші записи в бланку відповідей будуть вважатися помилкою.

Завдання 1 – 30 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких тільки один правильний. За правильну відповідь Ви отримаєте два бали (всього за завдання 1 – 30: 60 бали).

Завдання 31 – 33 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного цифрою, доберіть відповідник, позначений буквою, і зробіть позначки в бланку на перетині відповідних колонок і рядків. Всього за завдання 32 – 34: 24 бали.

Завдання 34 – 41 перевіряють уміння аналізу тексту і мають по чотири варіанти відповідей, серед яких тільки один правильний. За правильну відповідь Ви отримаєте два бали (всього за завдання 34 – 41: 16 балів).

Завдання 42 – 54 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких тільки один правильний. За правильну відповідь Ви отримаєте два бали (всього за завдання 50 – 52: 26 бали).

Завдання 53 – 60 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного цифрою, доберіть відповідник, позначений буквою, і зробіть позначки в бланку на перетині відповідних колонок і рядків. Всього за завдання 53 – 60: 16 бали.

Власне висловлювання оцінюється максимальною оцінкою – 58 балів. За кожен помилку знімається 2 бали.

Програма з української мови

Фонетика. Орфографія. Графіка. Орфографія.

1. Звуки мовлення. Голосні приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі і глухі, вимова звуків, що позначаються буквами **г** і **г**. подовжені звуки.
2. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв **я, ю, є, і, щ** та буквосполучень **дз, дзь, дж**.
3. Склад. Наголос. Основні правила переносу.
4. Голосні наголошені й ненаголошені, їх вимова та позначення на письмі. Ненаголошені голосні **е, и, о** в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом.
5. Вимова приголосних звуків та позначення їх на письмі. Уподібнення звуків. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування **у-в, і-й**. позначення м'якості приголосних на письмі буквами **ь, і, є, ю, я**. Сполучення **йо,ьо**.
6. Орфограма. Орфографічна помилка.
7. Правила вживання м'якого знака.
8. Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом.
9. Подвоєння букв на позначення подовжених приголосних та збігу однакових приголосних звуків.
10. Написання слів іншомовного походження.

Будова слова. Орфографія.

11. Спільнокореневі слова та форми. Основа слова і закінчення змінних слів. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення.
12. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Чергування **о-а, е-і, е-и**. Чергування **о, е, і**. **Е-о** після **ж, ч, ш, й**. **Й і** після **ж, ч, ш, щ, та г, к, х** у коренях слів. Ненаголошені випадки чергування приголосних звуків.
13. Вимова та написання префіксів **з- (зі; с-) роз, без**; префікси **пре-; при-; при-**

Словотвір. Орфографія.

14. Змінювання та творення слів. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, без суфіксальний, складання слів або основ, перехід слів з однієї частини мови в іншу.
15. Зміни приголосних при творенні слів: іменників з суфіксом на **-ин(а)** від прикметників на **-ський, -цький**; іменників і прикметників, що мають буквосполучення **-чи-(-ши-)**, зміни приголосних при творенні прикметників на **-ський, -зький**, та іменників на **-тво, -цтво, -ство**.
16. Сполучені **о, е** в складних словах. Написання разом і через дефіс слів з **нів-**
17. Дефіс у складних словах.
18. Творення та правопис складно скорених слів.

Лексикологія. Фразеологія.

19. Поняття про лексику.
20. Лексичне значення слова. Однозначні багатозначні слова. Вживання багато значних слів у прямому і переносному значеннях.
21. Групи слів за значенням: синоніми, аноніми, омоніми.
22. Власне українські і запозичені слова.
23. Застарілі слова і неологізми.
24. Загальновживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова: діалекти, професійні слова і терміни.
25. Поняття про фразеологізм. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки і афоризми як різновиди фразеологізмів в ролі членів речення.

Морфологія і орфографія.

26. Поняття про самостійні та службові частини мови.
27. Іменники як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
28. Іменники назви істот. Загальні назви. Велика буква і лапки у власних назвах. Рід іменників.
29. Іменники спільного роду.
30. Число іменників. Іменники, що мають форму тільки однини або тільки множини.
31. Відмінки іменників. Кличний відмінок в українській мові. Типи відмін іменників.
32. Особливості відмінювання іменників, що вживаються тільки в множині.
33. Незмінювані іменники.
34. Способи творення іменників.
35. Правопис відмінкових закінчень іменників. *Не* з іменниками. Правопис найуживаніших суфіксів. Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок; -ечк-, -ичок; -інн(л), -ив(о), -ев(о)*. написання та відмінювання чоловічих і жіночих імен та по батькові.
36. Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксично роль.
37. Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні і короткі форми прикметників.
38. Прикметник твердої і м'якої групи, їх відношення.
39. Способи творення прикметників. Найчастіше вживані суфікси.
40. Правопис відмінкових закінчень. *Не* з прикметниками. Правопис найуживаніших суфіксів прикметників. Букви *ь, е* в суфіксах на означення пестливості і неповноти *ознаки (-еньк-, -есеньк-, -ісеньк-; -юсіньк-, -уват-, -юват-)*. Букви *ь, о, е, и*, в прикметникових суфіксах *-ськ-, -єв(ов)-, -йов(ьов)-, -ин-, -ін-, -ичи-*, а також у прикметниках на *-зький-, -цький-*.
41. Одна і дві букви *н* у прикметниках.
42. Написання східних прикметників разом і через дефіс. Написання прізвищ прикметникової форми.
43. Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

44. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові і збірні) та порядкові. Числівники прості й складні.
45. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.
46. Правопис числівників. Буква **ь** на кінці числівників та перед закінченням у непрямих відмінках. Роздільне написання складних числівників. Написання разом порядкових числівників **з-тисячний**.
47. Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
48. Розряди числівників.
49. Особові та зворотні займенники, їх відмінювання.
50. Питальні та відносні займенники, їх відмінювання.
51. Неозначені і заперечні займенники, їх утворення і відмінювання. Присвійні, вказівні, означальні займенники, їх відмінювання.
52. Правопис займенників. Написання прийменників із займенниками окремо. Друга відміна в особових займенниках 3-ї особи після прийменників. Дефіс у неозначених займенниках. Третя відміна в заперечних займенниках. Вживання займенників **ви, вам** у ввічливому значенні до однієї особи, написання цих займенників з великої букви у пошанному значенні.
53. Дієслово як частина мови: загальне значення. Морфологічні ознаки, синтаксична роль.
54. Неозначена форма (інфінітив).
55. Види дієслів (доконаний, недоконаний).
56. Часи дієслова. Минулий час (зміна дієслів у минулому часі). Теперішній і майбутній (відмінювання дієслів теперішнього і майбутнього часу).
57. Дієслова I і II дієвідмін. Способи дієслів (дійсний, наказовий, умовний) їх творення.
58. Безособові дієслова.
59. Способи творення дієслів. Особливі форми дієслова: дієприслівник, дієприкметник.
60. Правопис дієслів. **Не** з дієсловом. Правопис **-ться, -шся** в кінці дієслів. Букви **е, и** в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін. Буква **ь** у дієсловах наказового способу.
61. Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні й пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього і минулого часу.
62. Відмінювання дієприкметників.
63. Дієприкметниковий зворот. Відокремлення комами дієприкметникових зворотів.
64. Безособові дієслівні форми на **-но, -то**, їх вживання в усному і письмовому мовленні.
65. Правопис голосних у закінченнях дієприкметників. Правопис голосних і приголосних у суфіксах дієприкметників. **Не** з дієприкметниками. **Нн** у дієприкметниках та **нн** у прикметниках дієприкметникового походження.

66. Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль.
67. Дієприслівники недоконалого і доконалого виду, їх творення.
68. Дієприслівниковий зворот. Коми при дієприслівниковому звороті. Правопис дієприслівників. Складні випадки вживання доконаного і недоконаного видів дієприслівника.
69. **Не** з дієприслівниками.
70. Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
71. Ступені порівняння прислівників.
72. Способи творення прислівників.
73. Правопис прислівників. Одна і дві букви **н** у прислівниках. **Не** і **ні** з прислівниками. **И** та **і** в кінці прислівників.
74. Дефіс у прислівниках. Написання прислівників разом і окремо.
75. Прийменник як службова частина мови. Прийменник як засіб зв'язку та її словосполучення.
76. Похідні й непохідні прийменники. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс. Особливості вживання прийменників з іменниками.
77. Сполучник як службова частина мови. Сполучник як засіб зв'язку у реченні. Сполучники сурядності і підрядності, їх види. Правопис сполучників разом і окремо.
78. Частка як службова частина мови.
79. **Не** з різними частинами мови.
80. Вигук як частина мови. Використання вигуків як засобу виразності в художніх творах.
81. Правопис вигуків. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.

Синтаксис. Пунктуація.

82. Словосполучення. Будова і типи словосполучень за способом вираження головного слова. Підрядний зв'язок слів у словосполученнях (узгодження, керування, прилягання).
83. Просте речення. Підрядний та сурядний зв'язок слів у реченні. Логічний наголос. Види речень за метою висловлювання. Окличні речення. Речення двоскладні й односкладні; прості і складні. Поширенні і непоширенні. Розділові знаки в кінці речення.
84. Підмет і присудок як головні члени речення. Способи вираження підмета. Простий присудок. Складний дієслівний присудок. Складний іменний присудок. Тире між підметом і присудком.
85. Означення, додаток і обставина як другорядні члени речення. Узгодженні і неузгодженні означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Прямий і непрямий додаток. Обставина. Види обставин за значенням. Порівняльний зворот.
86. Написання поширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Виділення порівняльних зворотів комами.

87. Односкладні речення. Односкладні речення з головним членом у формі присудка: означено-особові, узагальнено-особові, безособові. Односкладні речення з головним членом у формі підмета: називні.
88. Повні і неповні речення. Тире в неповних реченнях.
89. Речення з однорідними членами речення. Однорідні члени речення, інтонацій речень однорідними членами.
90. Узагальнююче слово при однорідних членах речення. Однорідні й неоднорідні означення. Однорідні члени речення зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком. Кома між однорідними членами. Двокрапка і тире при узагальнюючих словах у реченні з однорідними членами.
91. Речення зі звертаннями, вставними словами. Звертання непоширені і поширені. Вставні слова, сполучення слів, речення. Поділ вставних слів за значенням. Розділові знаки при звертанні та вставних словах.
92. Речення відокремленими членами. Поняття про відокремлення другорядних членів речення. Відокремлені означення, прикладки, додатки, обставини.
93. Розділові знаки при відокремлених членах.
94. Складне речення і його ознаки. Складні речення без сполучників, з сурядним і підрядним зв'язком..
95. Складне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Сполучники та смислові зв'язки між простими реченнями в складносурядному. Інтонація і розділові знаки у складносурядному реченні.
96. Складнопідрядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Складнопідрядне речення із сполучниками і сполучними словами. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні.
97. Синонімія складнопідрядних речень з простими реченнями і реченнями з прямою мовою.
98. Складнопідрядні речення з кількома підрядними. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.
99. Безсполучникове складне речення, особливості будови. Смислові відношення між простими реченнями (однорідні й неоднорідні). Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні та інтонація.
100. Складне речення з різними видами зв'язку. Складне речення з сурядним і підрядним зв'язком. Складне речення із сполучниковим зв'язком. Розділові знаки в ньому.
101. Пряма і непряма мови. Цитата. Діалог. Способи заміни прямої мови непрямою. Інтонація і розділові знаки при цитаті, діалозі.

Відомості про мовлення

102. Загальне уявлення про спілкування і мовлення. Ситуація спілкування: адресати (той, хто говорить чи пише) і адреса мовлення, мета й умови спілкування, повідомлення (висловлення), його зміст і форма. Морфологічне і діалогічне мовлення. Усне і письмове мовлення. Основні правила спілкування. Тема і основна думка висловлювання.

- 103.Різновиди мовленнєвої діяльності: говоріння, писання, читання, слухання. Основні вимоги до мовлення: змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність. Мовленнєві помилки і недоліки.
- 104.Етика спілкування й етикет.
- 105.Поняття про текст. Поділ тексту на абзаци. План головного тексту (простий і складний). Мовні засоби зв'язку речень у тексті (сполучники, прислівники, займенники, синоніми, спільнокореневі слова, повтори).
- 106.Поняття про стилі мовлення: розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий і публіцистичний. Сфери вживання кожного з них.
107. Поняття про мовлення: розповідь, опис, роздуми. Особливості побудови розповіді на основі власного досвіду, опису окремих предметів і тварин, елементарного роздуму.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Авксентьев Г.Г., Калашнік В.С., Ужченко В.Д. Фразеологія сучасної української мови. – Харків, 1997.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.
3. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К., 1987.
4. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К., 1993.
5. Ващенко В.С. Слово та його значення. Посібник з лексикології. – Дніпропетровськ, 1976.
6. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. – К., 1993.
7. Горпинич В.О. Українська морфологія: навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2002.
8. Горпинич В.О. Українська словотвірна дериватологія. – Дніпропетровськ, 1998.
9. Грищенко А.П., Мацько Л.І. і ін. Сучасна українська літературна мова. – К., 1997.
10. Дятчук В.В., Пустовіт Л.О. Семантична структура і функціонування лексики української мови. – К., 1983.
11. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Морфологія: Монографія. – Донецьк., 1996.
12. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія. – Донецьк, 2001.
13. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.
14. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української мови : навч. посібник для студентів філологічних факультетів. – Одеса, 1996.
15. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.
16. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української літературної мови. Семантична структура слова. – Харків, 1977.

17. Лісняк Н., Бабій І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. – К., 2006 г.
18. Синтаксис СУЛМ: Проблемні питання: Навчальний посібник/ І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К., 1994.
19. Словотвір сучасної української літературної мови. – К., 1999.
20. Сучасна українська літературна мова / Ж.В. Колоїз, Н.М. Малюга, В.В. Явір. – К., 2006.
21. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П.Грищенко. – К.: Вища шк., 1993.
22. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я.Плющ. К., 1994.
23. Сучасна українська літературна мова. Лексика і Фразеологія / За заг. ред. І.К.Білодіда. – К., 1973.
24. Сучасна українська мова. Синтаксис: Підручник / За ред. О.Д. Пономаріва. – К., 1994.
25. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / І.Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. – К., 2004.
26. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. – К., 1981.
27. Українська мова: Особливості практичного застосування/ Л.П. Гнатюк, О.В. Бас-Кононенко. – К., 2006.
28. Форми навчання в школі / За ред. Ю.І. Мальованого. – К., 1992.
29. Христіанінова Р.О. Просте речення в шкільному курсі рідної мови: Посібник для вчителя. – К., 1991.
30. Шульжук К.Ф. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 2003.

Додаткова

1. Арполенко Г.П., Городенська К.Г., Щербатюк Т.Х. Числівники української мови. – К., 1980.
2. Багмут А.Й. Семантика і інтонація в українській мові. – К., 1991.
3. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови. – К., 1980.
4. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. – К., 1987.
5. Возний Т.М. Словотвір дієслів в українській мові. – Львів, 1981.
6. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові. – К., 1982.
7. Загнітко А.П. Дієслівні категорії в синтагматиці й парадигматиці. – К., 1990.
8. Загнітко А.П. Система і структура морфологічних категорій сучасної української мови (проблеми теорії). – К., 1993.
9. Загнітко А.П. Функції граматичних форм роду // Укр. мова і літ. в шк. – 1990. – № 6. – С.50-54.
10. Клименко Н.Ф. і ін. Формалізовані основи семантичної класифікації лексики/ Н.Ф. Клименко, М.М.Пещак, І.Ф.Савченко. – К., 1982.
11. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. – К., 1984.

12. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів / За ред. В.О.Винника. – К., 1988.
13. Перебийніс В.С. Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. – К., 1970.
14. Русанівський В.М. Закономірності розвитку значення слова// Українська мова і література в школі. – 1981. – №4. – С. 27 – 36.
15. Стріха А.Л., Гуревич А.Ю. Цікава граматики: Посібник для вчителя. – К., 1991.
16. Тоцька Н.І. Голосні фонемі української літературної мови. – К., 1973.
17. Труб В.М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. – №1. – С. 46 – 58.
18. Шевчук О.С. Семантичні можливості граматичних форм способу дієслова в сучасній українській літературній мові // Семантика і функції граматичних структур. – К., 1991.
19. Шевчук О.С., Юхименко О.В. Образно-експресивне вживання часових форм дієслова в українській мові // Українська мова. Теорія і практика. – К., 1993.

Усна народна творчість

1. Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових та родинно-побутових пісень.
2. Історичні пісні. «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то Хміль».
3. Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри», «За світ встали козаченьки».
4. Тематика, образи, зміст народних дум і балад. «Дума про Марусю Богу славку». Балада «Бондарівна».

Предметні уміння та навички:

Аналізувати літературний твір чи його уривок.

Розрізняти види і жанри усної творчості.

Розрізняти і називати різновиди календарно-обрядових пісень.

Аналізувати зміст, образи, настрої суспільно-побутових і родинно-побутових пісень.

Визначати провідні мотиви історичних пісень, характеризувати образи героїв.

Визначати тематику й художні особливості балад і дум, пісень Марусі Чурай.

Виділяти у фольклорних творах анафори, рефрени, постійні епітети, персоніфікацію, символи, гіперболу, *визначати* їхню художню роль.

Давня українська література

1. «Слово про похід Ігорів».
2. «Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги, про напад хозарів).

3. Григорій Сковорода. «De libertate», «Всякому місту - звичай і права», «Бджола та Шершень», афоризми.

Предметні уміння та навички:

Знати основні теоретико-літературні поняття:

- художній образ,
- прототип;
- тема, ідея, мотив художнього твору;
- проблематика та конфлікт у художньому творі;
- сюжет і композиція літературного твору;
- позасюжетні елементи;

Знати та вміти визначати в літературному творі тропи:

- епітет;
- порівняння;
- метафору;
- алегорію;
- гіперболу;
- метонімію;
- оксиморон.

Знати характерні риси бароко.

Література кінця XVIII — початку XX ст.

1. Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка».
2. Г. Квітка-Основ'яненко. «Маруся».
3. Тарас Шевченко. «До Основ'яненка», «Катерина», «Гайдамаки», «Кавказ», «Сон», («У всякого своя доля»), «І мертвим, і живим, і ненародженим...», «Заповіт», «Мені однаково».
4. Пантелеймон Куліш. «Чорна рада».
5. Марко Вовчок. «Максим Гримач».
6. Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я».
7. Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
8. Іван Карпенко Карий. «Мартин Боруля».
9. Іван Франко. «Гімн», «Чого являєшся мені у сні», «Мойсей».

Предметні уміння та навички:

Знати основні теоретико-літературні поняття:

- сентименталізм, романтизм, реалізм, їхні ознаки;
- епос, новела, оповідання, повість, роман, різновиди повісті та роману;
- лірика, сонет, гімн, послання, поема, тематичні різновиди лірики;

- драма, комедія, трагікомедія, власне драма, містерія, драма-феєрія;
  - види комічного: гумор, іронія, сатира, сарказм, гротеск, бурлеск, травестія.
- Визначати* дво- і трискладові віршові розміри.

Література ХХ ст.

1. Михайло Коцюбинський. “Тіні забутих предків”, “Intermezzo”.
2. Ольга Кобилянська. “Земля”.
3. Василь Стефаник. “Камінний хрест”.
4. Леся Українка. “Contra spem spero!”, “Лісова пісня”.
5. Микола Вороний. “Блакитна Панна”.
6. Олександр Олесь. “Чари ночі”, “О слово рідне! Орле скутий!..”
7. Володимир Винниченко. “Момент”.
8. Павло Тичина. “О панно Інно”, “Арфами, арфами...”, “Ви знаєте, як липа шелестить...”
9. Максим Рильський. “Молюсь і вірю...”
10. Микола Хвильовий. “Я (Романтика)”.
11. Юрій Яновський. “Подвійне коло”, “Шаланда в морі”.
12. Володимир Сосюра. “Любіть Україну”.
13. Валер’ян Підмогильний. “Місто”.
14. Остап Вишня. “Моя автобіографія”, “Сом”.
15. Микола Куліш. “Мина Мазайло”.
16. Богдан-Ігор Антонич. “Різдво”.
17. Олександр Довженко. “Україна в огні”, “Зачарована Десна”.
18. Андрій Малишко. “Пісня про рушник”.
19. Василь Симоненко. “Лебеді материнства”.
20. Олесь Гончар. “За мить щастя”.
21. Григій Тютюнник. “Три зозулі з поклоном”.
22. Василь Стус. “Як добре те, що смерті не боюсь я”, “О землі втрачена, явився!..”
23. Іван Драч “Балада про соняшник”.
24. Ліна Костенко “Страшні слова, коли вони мовчать”, “Українське альфреско”, “Маруся Чурай”.

Предметні уміння та навички:

Визначати місце і роль митця в літературному процесі.

Знати основні теоретико-літературні поняття:

- український модернізм і його особливості;
- модерністські напрями та течії: імпресіонізм, неоромантизм, експресіонізм.

Знати основні теоретико-літературні поняття:

- поетичний синтаксис (інверсія, тавтологія, антитеза, анафора, епіфрама, паралелізм);
- риторичні звертання і запитання;
- алітерація, асонанс;
- різновиди роману (роман і новелах, роман у віршах);
- кіноповість;
- усмішка.

Вміти пояснити поняття:

- “Розстріляне відродження”;
- психологізм;
- асоціативність.

Твори українських письменників-емігрантів

1. Іван Багряний. “Тигролови”.
2. Євген Маланюк. “Стилет чи стилос?”

Предметні уміння та навички:

Орієнтуватися в основних тенденціях функціонування української літератури за кордоном і творчості українських письменників-емігрантів.
Знати особливості пригодницького роману.

Сучасний літературний процес

1. Загальний огляд, основні тенденції.
2. Літературні угруповання (Бу-Ба-Бу, “Нова дегенерація”, “Пропала грамота”, “ЛуГоСад”).
3. Творчість Ю. Андруховича, О. Забужко, І. Римарука.
4. Утворення АУП (Асоціації українських письменників).
5. Література елітарна і масова.
6. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років, його риси.
7. Сучасні часописи та альманахи

Предметні уміння та навички:

Орієнтуватися в основних тенденціях розвитку сучасної літератури; знати літературні угруповання 80-90-х років, найвизначніших представників літератури.
Визначати найхарактерніші ознаки постмодернізму.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Білоус П.В. Історія української літератури XI-XVIII ст.: Навч. посіб. – К., 2009.
2. Возняк М.С. Історія української літератури: В 2-х т. – Львів, 1992. – Т.1; – Львів, 1994. – Т. 2.
3. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література: Підручник. – 2-е вид. – К., 1989.
4. Гром'як Р. Давнє і сучасне: Вибрані статті з літературознавства. – Тернопіль, 1997.
5. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 т. – Т. 1 / Упор. В.Яременко; Авт. передм. Н.Кононенка; Приміт. Л.Дунаївської. – К., 1993.
6. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. – Львів, 1997.
7. Єфремов С. Історія українського письменства. Від початків до Костомарова. – К. – Лейпціг, 1919. Фотопередрук у Мюнхені 1989 р.
8. Живиця: Хрестоматія української літератури ХХ століття. У 2 кн. / Упор. М.Конончук, Н.Бондар, Т.Конончук. – К., 1998.
9. Історія української літератури (Перші десятиріччя ХІХ століття): Підручник / П.П. Хропко, О.Д.Гнідан, П.І.Орлик та ін. –К., 1992.
10. Історія української літератури 70-90-х рр. ХІХ ст.: У 2 т. / За ред. О.Гнідан. – К., 1999.
11. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2 кн. / За ред. М.Г. Жулинського. – К., 2006.
12. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: У 2 кн. / За ред. О.Д.Гнідан. – К., 2005.
13. Історія української літератури. У 2 т. / За ред. І.Дзевєріна. – К., 1988.
14. Історія української літератури. ХІХ століття: У 3 кн. / За ред М.Т.Яценка. – К., 1997.
15. Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. Підручник / За ред. В.Г.Дончика. – К., 1998.
16. Кирилюк Є.П. Тарас Шевченко: Життя і творчість. – К., 1964.
17. Кононенко П.П. Українська література: Проблеми розвитку. – К., 1994.
18. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – К., 2006.
19. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – 2-е вид., перероб. і доп. – К., 1999.
20. Павлюк М.М. Творчий метод і поетика Т.Шевченка. – К., 1980.
21. Полєк В.Т. Історія української літератури Х–ХVІІ століть: Навч. посібник. – К., 1994.
22. Сивачук Н. Український дитячий фольклор: Підручник. – Вид. 2-е, випр., – К., 2009.
23. Сліпушко О. Софія Київська: Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (Х–ХІІІ століття). – К., 2002.

24. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 3 кн. / Упор. В.Яременко, Є.Федоренко. – К., 1993 – 1994.
25. Філоненко С.О. Усна народна творчість: Навч. пос. – К., 2008.
26. Чижевський Д.І. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). – Тернопіль, 1994.

Додаткова література

1. Агеева В.П. Українська імпресіоністична проза. – К., 1994.
2. Бабишкін О. Володимир Самійленко. – К.: Держлітвидав України, 1963.
3. Білецький О. Літературно-критичні статті. – К., 1990.
4. Василь Стефаник – художник слова / Ред. В.В.Грещук, В.Л.Кононенко, С.І.Хороб. – Ів.-Франківськ: Плай, 1996.
5. Гнідан О.Д. Василь Стефаник: Життя і творчість. – К., 1991.
6. Грицюта М.С. Художній світ Василя Стефаника. – К., 1982.
7. Демченко І. Особливості поетики Ольги Кобилянської. – К., 2001.
8. Жулинський М. Наближення: Літературні діалоги. – К.: Дніпро, 1986.
9. Жулинський М.Г. Із забуття – в безсмертя. – К., 1990.
10. Калениченко Н.Л. Михайло Коцюбинський: Нарис життя і творчості. – К.: Дніпро, 1984.
11. Коломієць В., Коломієць Т. Образ матері і дитини у творчості Тараса Шевченка // Українська мова та література: Посібник для вчителів – словесників, студентів – філологів, вступників до вузів. – К., 1996.
12. Костюченко В.А. Степан Васильченко: Життя і творчість. – К., 1978.
13. Кузнецов Ю.Б. М.Коцюбинський – імпресіоніст. – К., 1997.
14. Кузнецов Ю.Б. Поетика прози Михайла Коцюбинського. – К., 1989.
15. Матеріали до вивчення історії української літератури. В 5 т. – К., 1961.
16. Мишанич О. Повернення. Літературно-критичні статті і нариси. – К., 1993.
17. Нахлік Є.К. Українська романтична проза 20-60-х рр. ХІХ ст. – К., 1988.
18. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – 2-е вид., перероб. і доп. – К., 1999.
19. Пархомик Р.Я. По дорозі в казку українського модернізму. – К., 1997.
20. Погребенник Ф.П. Сторінки життя і творчості Василя Стефаника. – К., 1980.
21. Поліщук Ф.М. Український фольклор. Давня українська література. Практичні заняття: Навч. посібник. – К., 1991.
22. Проблеми історії та теорії української літератури кінця ХІХ – поч. ХХ ст. – К., 1991.
23. Рисак О. Мелодії і барви слова: Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця ХІХ - початку ХХ століття. – Луцьк, 1996.
24. Українські поети-романтики 20-40-х рр. ХІХ ст. / Вступ. стаття І.Айзенштока. – К., 1968.
25. Федченко П.М. Літературна критика на Україні першої половини ХІХ ст. – К., 1982.

26. Хропко П. Анатолій Свидницький / Свидницький А. Роман. Оповідання. Нариси. – К., 1985.
27. Юрійчук М.І. Івашкевич З.А. Юрій Федькович: Семінарій. – К., 1981.
28. Лисовский А.В. Изучение лирики в школе. - К.: Рад. школа, 1987. - 191 с.
29. Лісовський А.В. До питання аналізу ліричного твору // УМЛШ. – 1978. – № 8.
30. Маранцман В.Г. Анализ литературного произведения и читательское восприятие школьников. - Л.: ЛГПИ. - 176 с.
31. Машенко Л.Н. Слово, музыка, образ. - К., 1982. - 96 с.
32. Пелипейко І.А. Вивчення ліричних творів у 8-10 класах. - К.: Рад. шк., 1982.
33. Пізнавально-виховне завдання для формування умінь аналізувати образ-персонаж. - К.: Рад. школа. 1988. - 25 с.
34. Рева Г.С. Вивчення прози в середній школі. - К., 1965. -101 с.
35. Рудяков Н.А. Стилистический анализ художественного произведения. - К., 1977. - 52 с.
36. Семенчук І. Як вивчати біографію письменника. Література учити жити. - К., 1968.
37. Сидоренко Г.К. Як читати і розуміти художній твір. - К.: Рад. шк. 1989. - 126 с.
38. Фролова К.П. Аналіз художнього твору. - К.: Рад. письм., 1975. - 174 с.
39. Цимбалюк В.І. Аналіз художнього твору у 7 класі. - К., 1983.
40. Черкашин Р.А. Робота читця над художнім твором. - К., 1958. - 124 с.